

Motion till riksdagen 2021/22:266

av **Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)**

Ett transparent skattesystem och ett ökat skydd för känsliga personuppgifter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare redovisa mervärdesskatt för konsumenter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa arbetsgivaravgifter och andra socialavgifter på lönebesked från offentliga arbetsgivare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheter att i samband med slutskattebeskedet redovisa hur inbetald skatt fördelats på olika utgiftsområden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att presentera lättlästa budgetar i all offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare skydda privatpersoners känsliga uppgifter från offentligheten och tillkännager detta för regeringen.

Ett transparent skattesystem

Sverige är ett land med jämförelsevis högt skattetryck. En stor del av den skatt som betalas in är dessutom mer eller mindre osynlig för privatpersoner. Inte heller är det särskilt lätt för enskilda att få klarhet i vad deras inbetalda skatt går till. Eftersom skatt inte är frivilligt att betala in kan det inte anses ligga på löntagares bord att leta reda på exakt hur stor del av deras produktionsvärde som går till det offentliga och hur det sedan fördelar sig. Tvärtom bör det vara det offentliga skyldighet att så tillgängligt som möjligt redovisa detta.

Ett typexempel på en mindre synlig skatt är mervärdesskatten, vanligen kallad moms. Förvisso finns krav på att mervärdesskatt ska redovisas på varje kvitto, men som Skatteverket självt skriver på sin hemsida: Momsen är ofta inbakad i priset och därför

inget du behöver tänka på som privatperson. I exempelvis USA läggs moms tvärtom på först vid betalning, vilket innebär att det pris som redovisas på en vara är det pris som försäljaren själv får in. Även om vi personligen uppskattar värdet av goda kunskaper i huvudräkning kan ett sådant system vara väl långtgående, men att för varje vara redovisa pris såväl inklusive som exklusive moms skulle effektivt tydliggöra varans egentliga värde. Vi föreslår därför att, i likhet med kravet på att för vissa varor redovisa jämförelsepris, prismärkning på varor alltid ska särredovisa pris inklusive respektive exklusive moms.

Arbetsgivare betalar idag å sina anställdas vägnar en arbetsgivaravgift till staten. Många löntagare är dock omedvetna om dessa avgifter och om storleken på dem, som är en betydande del av den lönekostnad som arbetsgivare idag har. Det är nämligen ofrånkomligt att dessa socialavgifter innebär en merkostnad för varje person som anställs och att arbetsgivaren räknar in detta vid bedömning av arbetstagares värde. Flera tidigare undersökningar bekräftar dessutom bilden av att många löntagare inte känner till olika skatter och avgifter. En majoritet av löntagarna tror exempelvis att arbetsgivaravgifter primärt är en skatt på företagaren, och inte på den anställde.

Tråkigt nog redovisar bara en tredjedel av arbetsgivarna idag dessa siffror. Ett sätt att öka förståelsen hos allmänheten för hur det svenska skattesystemet fungerar samt företagarnas omständigheter är att möjliggöra för anställda hos offentliga arbetsgivare (stat, kommuner och landsting) att få de olika arbetsgivaravgifterna redovisade på lönebeskedet. Mot bakgrund av nuvarande moderna lönesystem är det en enkel åtgärd, varför ett enkelt steg mot att göra det svenska skattesystemet mera transparent inte behöver betyda några större administrativa besvär. Offentliga arbetsgivare bör därför vara tvungna att synliggöra arbetsgivaravgifterna på lönebesked.

Att för skattebetalare tydliggöra hur mycket de betalat till det offentliga är dock bara den ena sidan av myntet. Givetvis bör information om hur skattemedlen används vara lika tydlig och lättillgänglig. Vi föreslår därför att varje slutskattebesked utöver totalsummor ska redovisa en ungefärlig fördelning av hur inbetalad skatt fördelar sig över olika offentliga utgiftsområden. I och med att merparten av den skatt som enskilda betalar in går till kommuner krävs vidare utredning om hur en sådan redovisning kan ske på enklast möjliga sätt. Utöver detta bör det också åläggas all offentlig verksamhet, eller åtminstone staten och primär- samt sekundärkommuner liksom regioner, att ta fram lättlästa versioner av sina respektive budgetar. Som skattebetalare bör det vara en självklar rättighet att enkelt kunna ta del av information om vad du betalar för. Som ett extra plus väcks förhoppningsvis ett större politiskt engagemang i takt med ökad medvetenhet om dess direkta påverkan på våra liv.

Ökat skydd för känsliga personuppgifter

I Sverige är folkbokföringsuppgifter, såsom exempelvis personnummer, namn och adress, normalt sett offentliga på grund av offentlighetsprincipen. Principen handlar i grund och botten om att handlingar hos myndigheter ska vara tillgängliga för allmänheten och att det (pappersdokument eller elektroniska handlingar) som inkommit till en myndighet eller är upprättat hos myndigheten (och som förvaras hos myndigheten) i huvudsak är offentligt. Vem som helst har med andra ord rätt att få läsa handlingarna samt, vid betalning, få en papperskopia på dem.

Tanken med offentlighetsprincipen är god, då den skapar en omfattande transparens som gör att vanliga medborgare kan syna politiska företrädare, offentliga tjänstemän och myndigheter. Det innebär dock också ett begränsat integritetsskydd för vanliga människor. Vi har dessvärre sett hur politiska företrädare, offentliga personer och journalister hotats av personer som inte respekterat yttrande- och åsiktsfriheten i Sverige. Vi har likaså sett hur personer som utsatts för omfattande trakasserier, våld eller hot inte kunnat göra någonting för att undkomma förövarna. Detta har gjort att allt fler dragit sig för att exempelvis företräda ett politiskt parti.

För att få skyddad identitet i Sverige krävs nämligen mycket underlag, vilket för många är så gott som omöjligt innan faran har inträffat. Vi har likaså sett hur politiska flyktingar som sökt sig till Sverige fortfarande tvingats oroas över repressalier från regeringstrognas i sitt hemland, vilket är vida känt då det skett omfattande spionage från länder som exempelvis Iran, Ryssland, Kina och Eritrea. Att försöka undkomma detta genom en fristad i Sverige men där man ändå känner sig övervakad är ingen trygghet.

Idag kan man, i vissa fall, få sina personuppgifter skyddade genom att en markering för särskild sekretessprövning (sekretessmarkering) förs in i folkbokföringssystemet (22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen). Men även denna process är mycket komplicerad, då varje myndighet noga måste pröva varje enskilt fall innan de lämnar ut uppgifterna till någon som begär det. Även i detta fall är det alltså ingen absolut sekretess. Det finns ingen anledning till att offentlighetsprincipen ska vara så omfattande som den är idag, där privatpersoner tvingas lämna ut så gott som allt om sina liv. Det är ingen slump att Sverige sticker ut ur ett globalt perspektiv, och det finns inte heller någon anledning till att vem som helst ska ha vetskap om en okänd persons personnummer eller hemadress. Att anpassa det svenska systemet till exempelvis våra grannländer Norge och Danmark skulle vara ett sätt att fortsätta med ett transparent system samtidigt som vi följer samhällsutvecklingen och tar hänsyn till ett ökat behov av individuell integritet. Regeringen bör därför återkomma med förslag för att privatpersoner enklare ska kunna skydda känsliga uppgifter från främmande människor.

Markus Wiechel (SD)

Alexander Christiansson (SD)